

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Opłacalność produkcji mleka w latach 2014-2015 oraz projekcja do 2020 roku

Seminarium, IERiGŻ-PIB, 02.09.2016 r.

dr inż. Aldona Skarżyńska
mgr Konrad Jabłoński

**Koszty ekonomiczne i dochód z zarządzania
z produkcji mleka w regionach rolniczych Polski.
Ceny i produkcja mleka w UE**

Seminarium, IERiGŻ-PIB, 02.09.2016 r.
dr inż. Aldona Skarżyńska

Plan prezentacji

1. **Wprowadzenie i cel badań**
2. **Źródła danych i metoda badań**
3. **Koszty ekonomiczne i dochód z zarządzania z produkcji mleka w latach 2014-2015 – ujęcie regionalne**
4. **Ceny i produkcja mleka w UE – projekcja na 2025 rok**
5. **Wnioski**

Wprowadzenie i cel badań

W Polsce w strukturze towarowej produkcji rolniczej największy udział ma mleko krowie, w 2014 r. - 18,8%; a w towarowej produkcji zwierzęcej - 31,7%.

Produkcja mleka dla wielu gospodarstw jest najważniejszym źródłem dochodów.

Wśród największych producentów mleka w UE, Polska zajmuje 4 miejsce po Niemczech, Francji i Wielkiej Brytanii. Udział Polski w unijnej produkcji mleka wynosi ponad 8% (dla porównania udział Niemiec – ok. 20%).

W Polsce w 2014 r. średnia cena skupu wynosiła 1,37 zł/litr, a w 2015 r. – 1,13 zł/litr, obniżyła się więc o 17,5%.

CEL BADAŃ – określenie zmian w opłacalności produkcji mleka po zniesieniu kwot mlecznych, tj. w 2015 r. w porównaniu do 2014 r., średnio w kraju i w 4 regionach rolniczych Polski.

Przedstawienie sytuacji cenowej mleka w UE oraz prognozy zmian ceny mleka w perspektywie 2025 roku (wg analityków unijnych).

Źródła danych i metoda badań

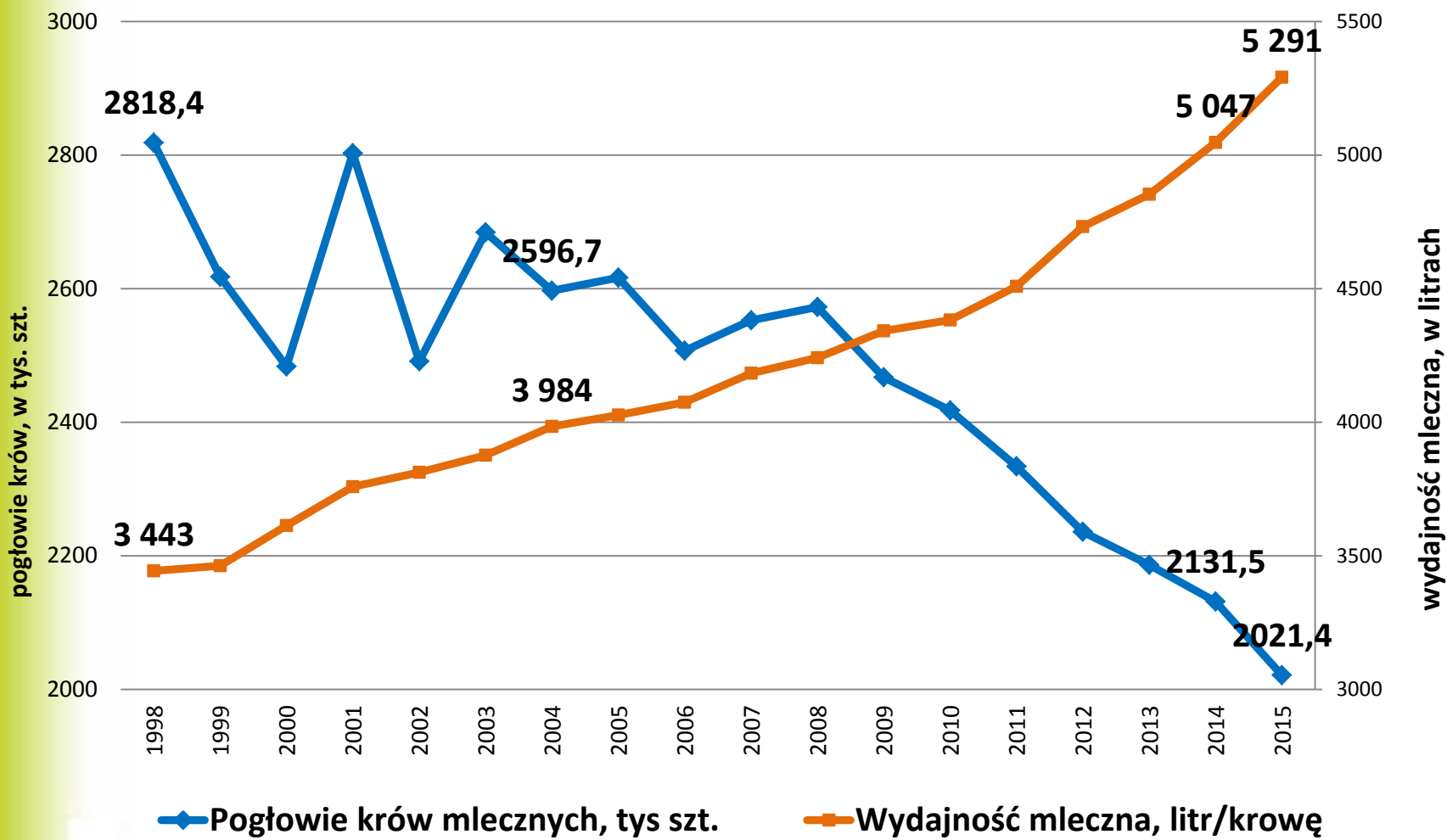
- Wykorzystano dane systemu AGROKOSZTY, Polski FADN, GUS oraz Komisji Europejskiej.
- Wyniki produkcji mleka: w 2014 r. – dane rzeczywiste, w 2015 r. – dane szacunkowe.
- W rachunkach ujęto przychody liczone na 1 krowę oraz koszty ekonomiczne – obejmują one koszty bezpośrednie i pośrednie oraz alternatywny koszt zaangażowanych (własnych) czynników produkcji, tj. ziemi, pracy i kapitału.

Miarą **kosztu ziemi** był czynsz dzierżawny. Oszacowany został koszt dzierżawienia powierzchni zajętej pod produkcję pasz własnych z produktów nietowarowych. Wysokość czynszu określono według średniej ceny skupu pszenicy w kraju.

Nakłady pracy własnej wyceniono według stawki normatywnej, ustalonej na podstawie przeciętnego wynagrodzenia pracowników w całej gospodarce narodowej (wg GUS). Opłata 1 godz. pracy wynosiła: w 2014 r. – 14,29 zł, a w 2015 r. – 14,73 zł.

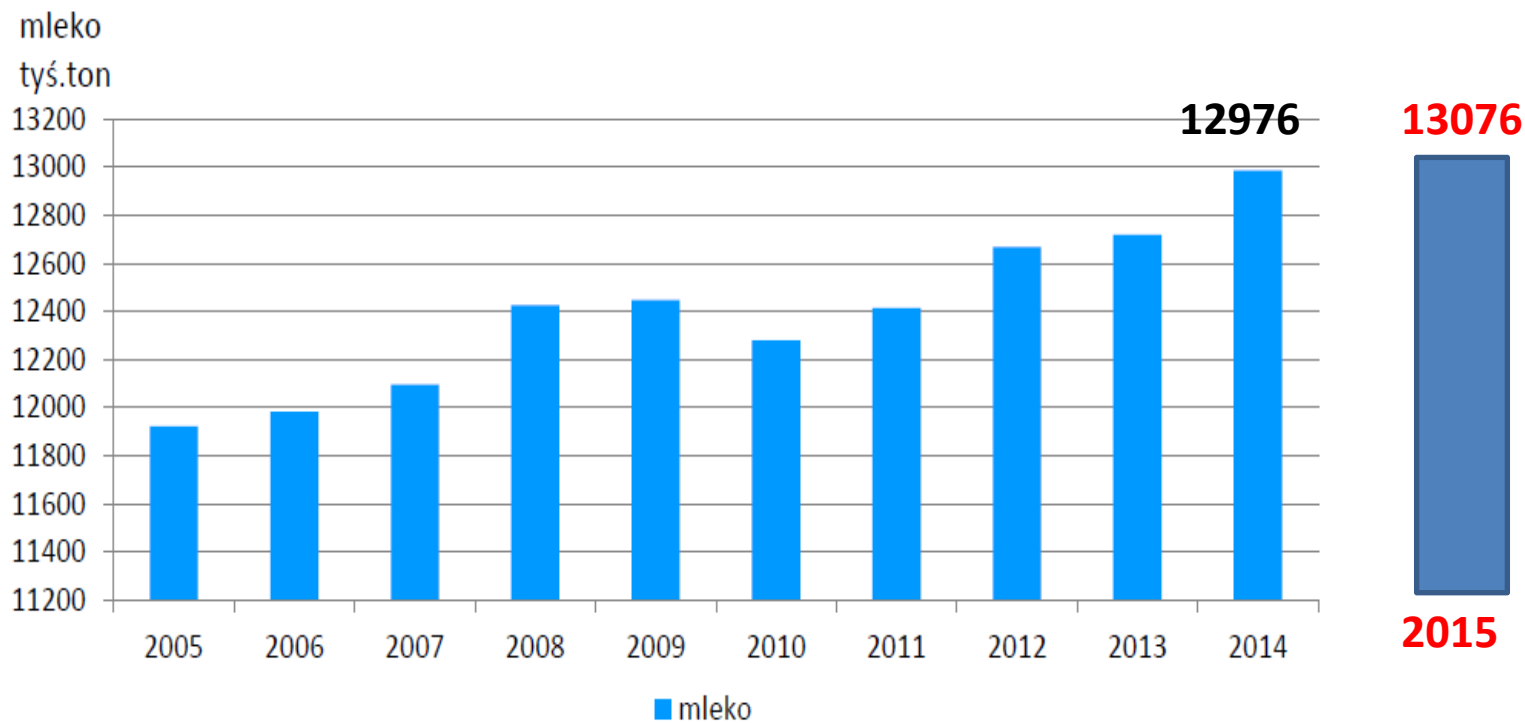
Koszt kapitału oszacowano według stopy procentowej dla rachunków zdeponowanych w głównych bankach komercyjnych w Polsce. Założono, że kapitał obrotowy zaangażowany w produkcji był zamrożony na 3 miesiące, a kapitał trwały na 1 rok.

Pogłowie krów i wydajność mleczna w gospodarstwach indywidualnych w latach 1998-2015

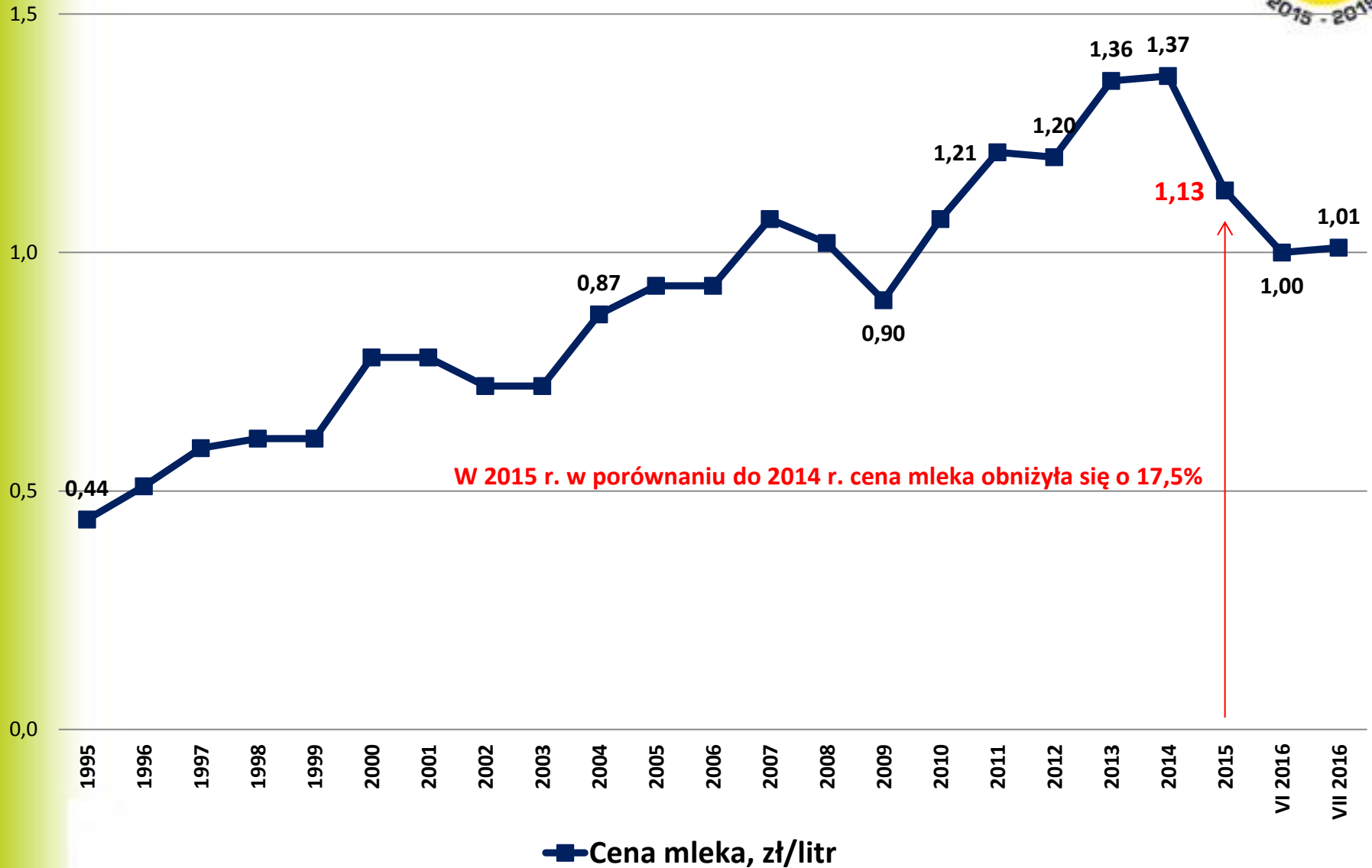
Źródło: dane GUS; Rynek Mleka, IERIGZ-PIB, 2016.

Produkcja mleka w Polsce w latach 2005-2015 (tys.ton)

Źródło: Fizyczne rozmiary produkcji zwierzęcej w 2014 r. GUS.
Rynek Mleka, kwiecień 2016, IERiGŻ-PIB.

Cena skupu mleka w Polsce, wg GUS

Wybrane informacje o grupach gospodarstw utrzymujących krowy mleczne w 2014 r. i sklasyfikowanych według położenia regionalnego (dane rzeczywiste)

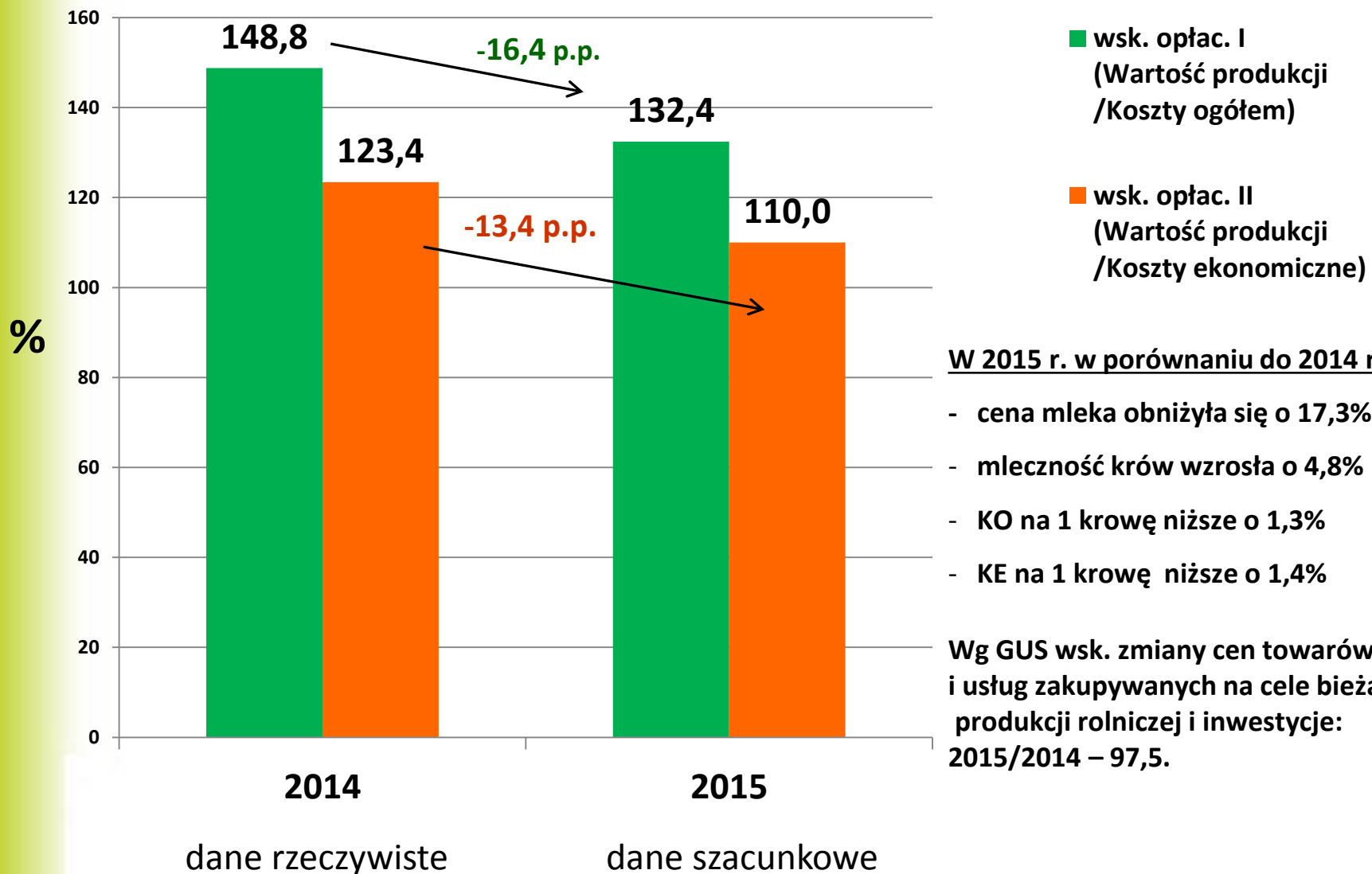

Wyszczególnienie		Średnio w próbie gosp. w badaniach	REGIONY ROLNICZE			
			Pomorze i Mazury	Wielkopolska i Śląsk	Mazowsze i Podlasie	Małopolska i Pogórze
Liczba badanych gospodarstw		169	41	32	54	42
Powierzchnia użytków rolnych (UR)	[ha]	43,96	53,92	47,74	37,09	40,22
Wskaźnik bonitacji UR	[pkt]	0,78	0,81	0,82	0,60	0,90
Udział trwałych użytków zielonych w UR	[proc.]	30,2	29,9	26,2	29,9	34,5
Powierzchnia paszowa na 1 krowę	[ha]	0,56	0,62	0,49	0,52	0,60
Średnioroczny stan krów mlecznych	[szt.]	26,8	31,2	29,6	24,5	23,3
Obsada krów mlecznych na 100 ha UR	[szt.]	61,0	57,9	62,0	66,1	57,9
Wskaźnik brakowania krów mlecznych	[proc.]	15,60	14,2	19,3	15,5	14,8
Wydajność mleczna krów	[litr]	6016	5448	7008	5964	5866
Średnioroczna cena sprzedaży mleka	[zł/litr]	1,41	1,34	1,47	1,42	1,44
Nakłady pracy ogółem na 1 krowę	[godz.]	101,8	75,7	86,7	110,9	138,4
w tym: nakłady pracy własnej		94,2	72,8	79,8	104,8	122,1

Opłacalność produkcji mleka (%) średnio w gospodarstwach uczestniczących w badaniach w latach 2014-2015

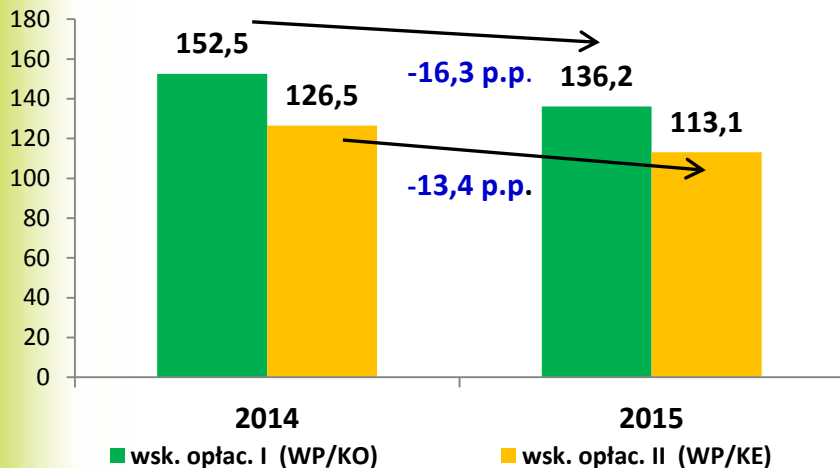
liczba krów – 27 szt., mleczność: 2014 – 6016 l., 2015 r. – 6307 l.,
cena mleka: 2014 r. – 1,41 zł/l., 2015 r. – 1,17 zł/l.

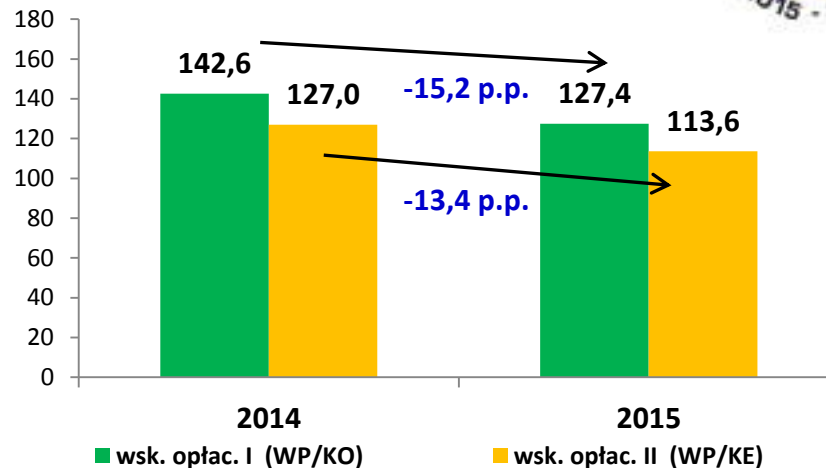
Opłacalność produkcji mleka (%) w regionach rolniczych, w latach 2014-2015

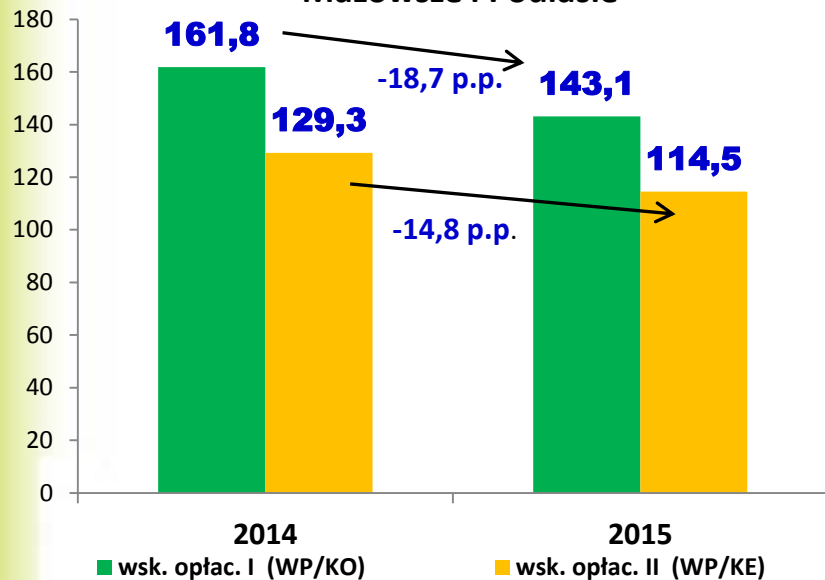
Pomorze i Mazury

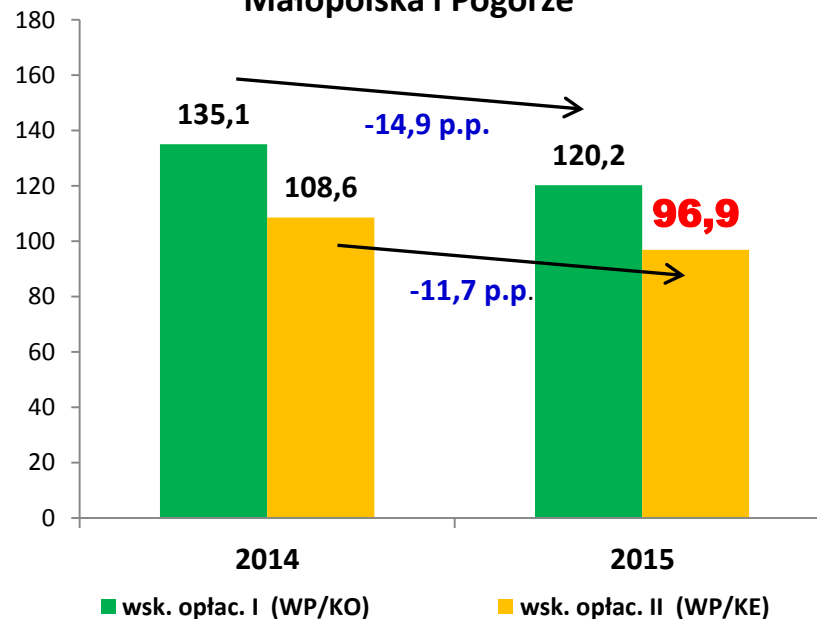
Wielkopolska i Śląsk

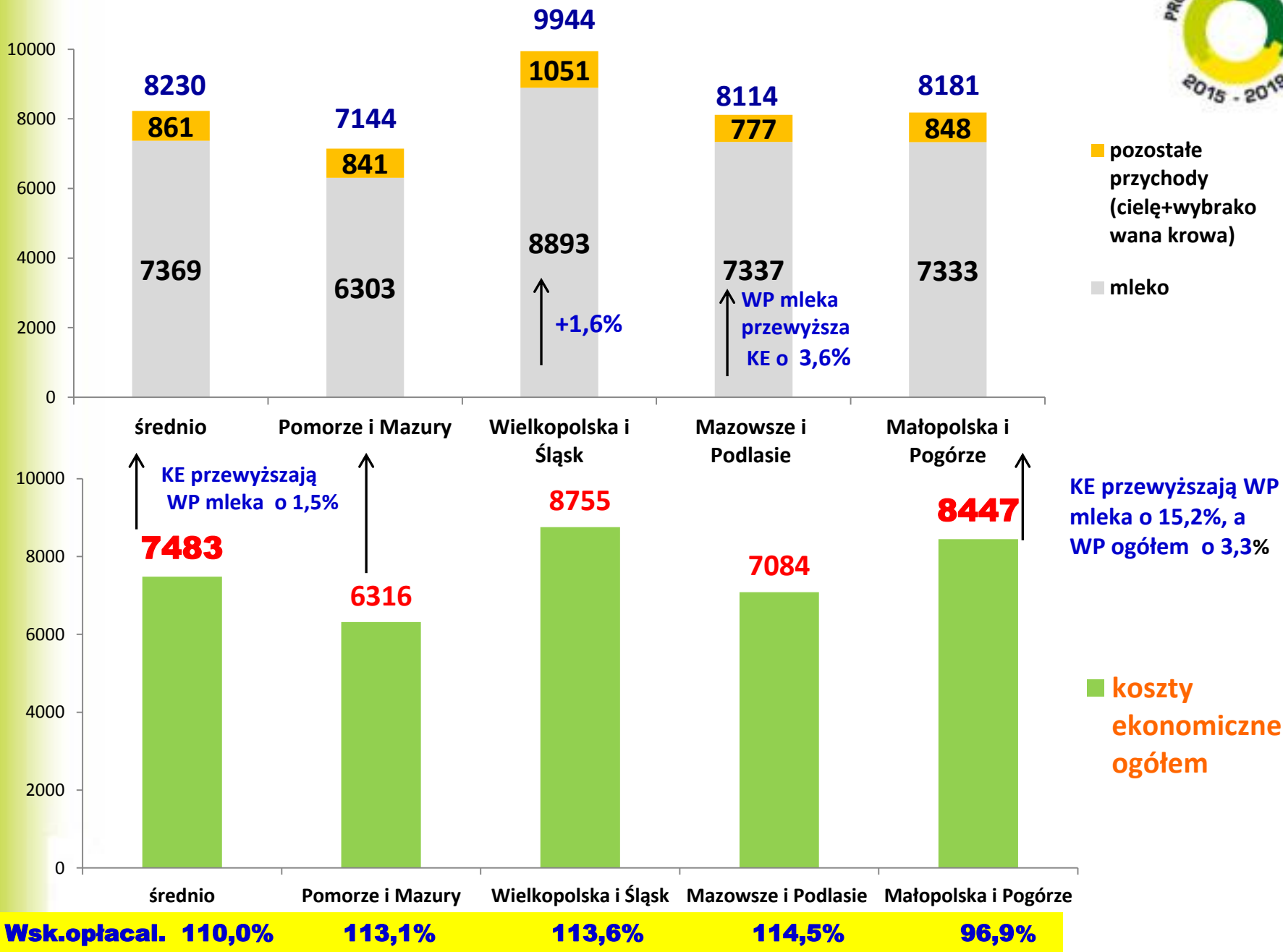
Mazowsze i Podlasie

Małopolska i Pogórze

Wartość produkcji ogółem na 1 krowę w 2015 r.

Koszty ekonomiczne i dochód z zarządzania w przeliczeniu na 1 krówę w 2015 roku (zł)

Wyszczególnienie	Średnio w próbie gosp.	REGIONY ROLNICZE			
		Pomorze i Mazury	Wielkopolska i Śląsk	Mazowsze i Podlasie	Małopolska i Pogórze
Średnioroczny stan krów mlecznych	26,8	31,2	29,6	24,5	23,3
Wydajność mleczna krów	6307	5711	7347	6253	6150
WARTOŚĆ PRODUKCJI (WP)	8230	7144	9944	8114	8181
KOSZTY EKONOMICZNE (KE)	7483	6316	8755	7084	8447
z tego: koszty bezpośrednie	3304	2546	4386	3173	3557
koszty pośrednie	2541	2470	2972	2154	2740
koszt czynników produkcji	1638	1300	1397	1757	2150
DOCHÓD Z ZARZĄDZANIA BEZ DOPŁAT	748	828	1189	1030	-266
Koszty ekonomiczne na 1 litr mleka	1,19	1,11	1,19	1,13	1,37
Dochód z zarządz.bez dopłat na 1 litr	0,12	0,14	0,16	0,16	-0,04
Wsk. opłacalności (WP/KE), %	110,0	113,1	113,6	114,5	96,9
Koszty bezp. + pośrednie na 1 litr	110,09	0,92	1,06	0,91	1,11
Dochód z dział. bez dopłat na 1 litr	0,32	0,33	0,29	0,39	0,22

Różnica między regionami maks./min.

72,3%

65,4%

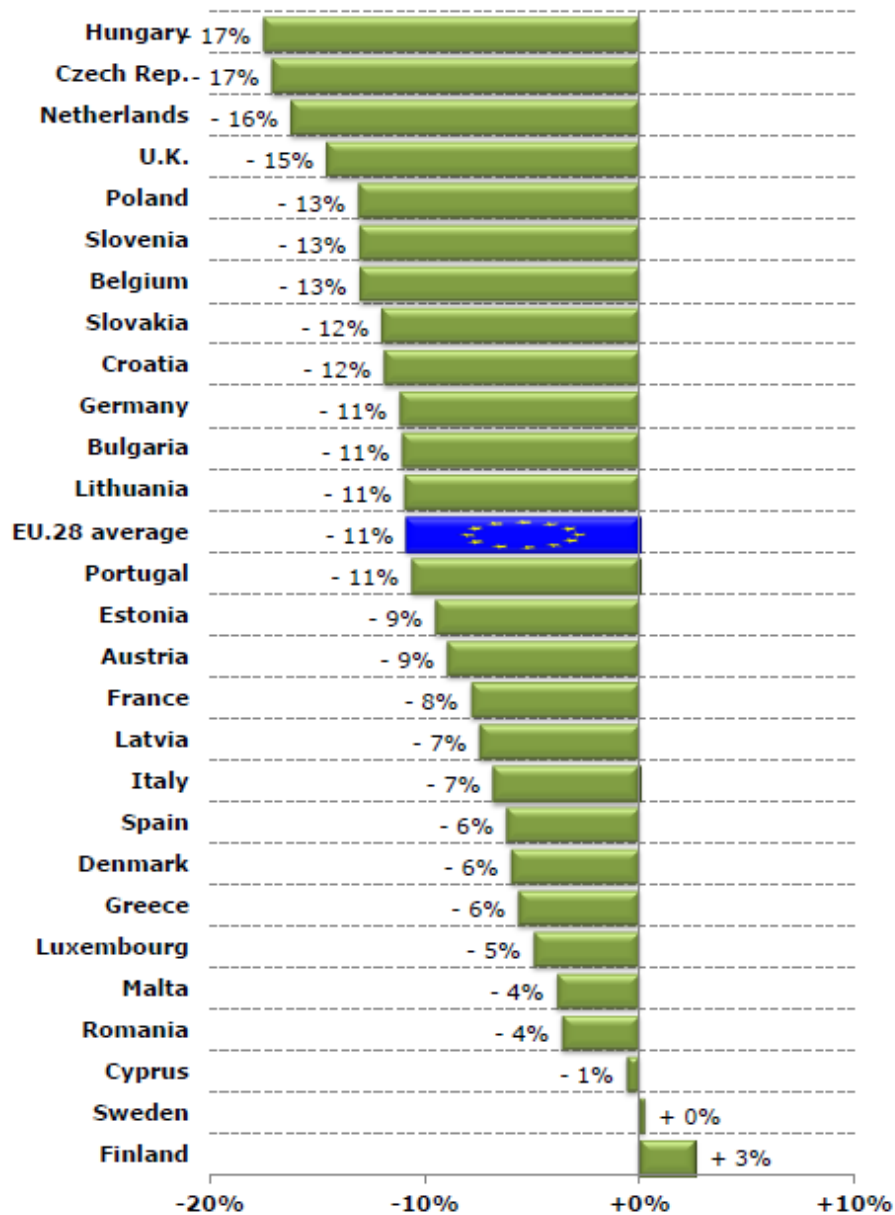
Stopień pokrycia zaangażowanych czynników produkcji w reg. Małopolska i Pogórze:

- Opłata pracy własnej – 100 %
- Koszt ziemi – 91%
- Koszt kapitału – 0

W celu uzyskania pełnego pokrycia kosztów ekonomicznych konieczny byłby wzrost wydajności krów lub ceny mleka o ok. 3,8%.

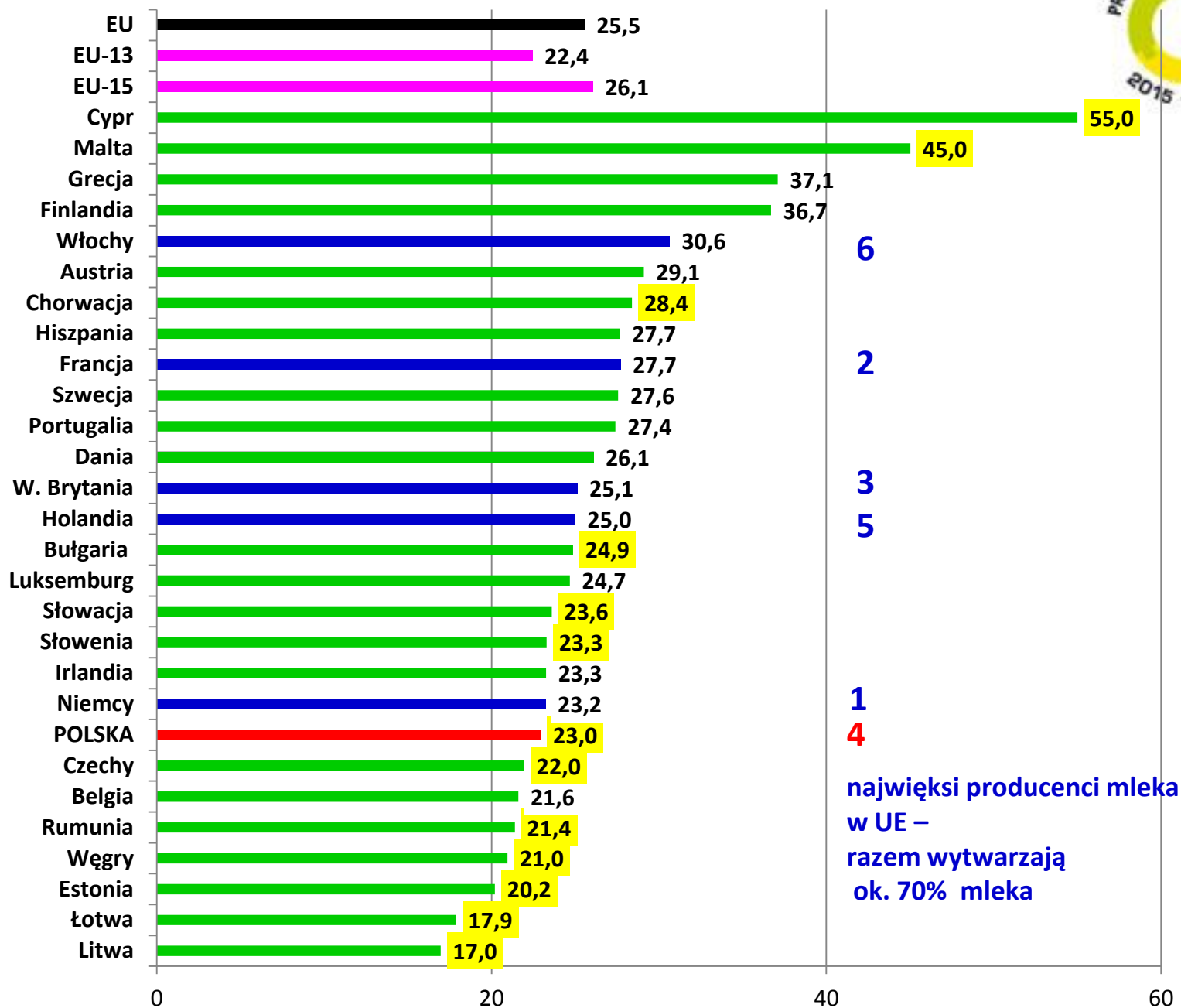
Wydajność mleczna powinna wynosić – 6385 litrów (wynosi (6150 l) lub
cena mleka – 1,235 zł/litr (wynosi 1,193 zł/l).

Raw Milk Price evolution in March 2016 compared to March 2015

Na wykresie
pominięto Irlandię –
gdzie ceny spadły
o ok. 25%

Cena mleka (EUR/100 kg) w UE w lipcu 2016 r. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KE.

Produkcja i ceny mleka krowiego w UE w latach 2014-2015 oraz projekcja na 2025 r.

Wyszczególnienie		2014	2015	2025
Produkcja mleka ogółem, mln ton		159,6	161,3	173,9
z tego:	EU-15	130,8	132,2	144,1
	EU-N13	28,8	29,0	29,9
Wyd. mleczna, kg/krowę		6732	6806	8001
z tego:	EU-15	7278	7330	8396
	EU-N13	4914	5028	6463
Cena mleka, EUR/tonę		372	304	374

Produkcja mleka w UE:

EU-15 – 82%; EU-N13- 18%

Do największych producentów mleka w UE należą (w 2014 r.):

1. Niemcy – 20,3%
2. Francja – 16,1%
3. Wielka Brytania – 9,4%
4. **Polska – 8,1%**
5. Holandia – 7,9%
6. Włochy – 7,2%

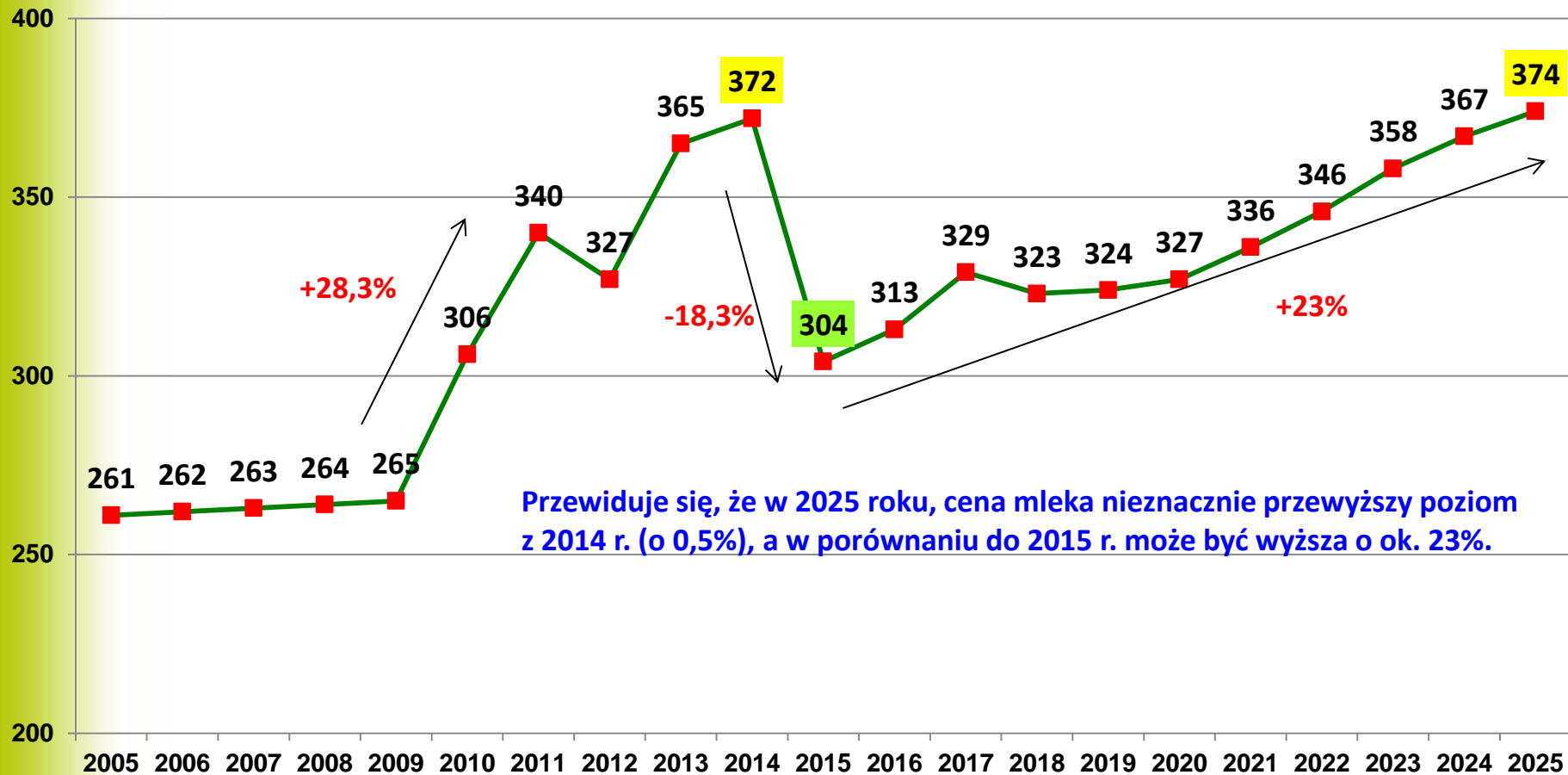
Przewiduje się, że w 2025 w porównaniu do 2015 r.:

- zmaleje liczba krów o ok. 8% (tj. 1,8 mln szt.),
- nastąpi wzrost prod. mleka średnio w UE o 7,8% (w UE-15 o 9,0%, a w EU-N13 – o 3,1%),
- wzrost prod. mleka nastąpi wyłącznie ze względu na wyższą o 17,6% mleczność krów (w UE-15 o 14,5%, a w EU-N13 o 28,5%).

W 2015 r. w porównaniu do 2014 r., średnio w UE cena mleka obniżyła się o 18,3%. Przewiduje się jednak, że w najbliższych latach będzie powoli rosła.

Cena mleka średnio w UE w latach 2005-2015 oraz projekcja do 2025 r., w EUR/tonę

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KE.

Wnioski

- W Polsce w 2015 r., w porównaniu do 2014 r., cena mleka obniżyła się o 17,5%. Spadek ceny zdecydował, że pogorszyła się opłacalność produkcji mleka.
- Po uwzględnieniu w rachunku pełnych kosztów produkcji (tj. kosztów ekonomicznych), średnio w próbie badawczej gospodarstw - opłacalność obniżyła się o 13,4 p.p., a w regionach rolniczych od 11,7 p.p. w regionie Małopolska i Pogórze do 14,8 p.p. na Mazowszu i Podlasiu.
- W 2015 r. w regionie Małopolska i Pogórze produkcja mleka była nieopłacalna, koszty ekonomiczne zostały pokryte w 96,9%. Oznacza to, że rolnicy nie uzyskali dochodu z tytułu zarządzania. W celu uzyskania pełnego ich pokrycia konieczny byłby wzrost wydajności krów lub ceny mleka o 3,8%.
- Analiza wyników ekonomicznych produkcji mleka wskazuje na przewagę gospodarstw z regionu Mazowsze i Podlasie, dobre wyniki uzyskali również rolnicy z regionu Wielkopolska i Śląsk.
- Wg prognoz analityków UE cena mleka będzie rosła i w 2025 r. w porównaniu do roku 2015 będzie wyższa o ok. 23%. Przewiduje się również wzrost produkcji mleka – o 7,8%, zadecyduje o tym wyższa mleczność krów (o 17,6%), ponieważ liczba krów zmniejszy się (o ok. 8%).

Dziękuję Państwu za uwagę